

in quibus intelligitur
Subiectū circa quod, deus, angelus, celum, homo, et
propter quod, ad respondendum est

Deus cum tua gratia, sapientia & amore, incipit ars
breuis: que est imago artis: que sic intitulatur: De
cum tua summa perfectione incipit ars generalis zc.

De prologo.

Ratio quare facimus istam artem breue
est, ut ars magna facilius sciat. Nam scita
ista, ars supradicta & etiam alie artes de
facili poterunt addisci siue sciri. Subie-

*in quo, intellectus
circum quod, & subie
ctum*

ctum huius artis est respondere de omnibus questio
nibus, supposito quod sciat: quid dicit per nome. Di
uiditur iste liber in ^{tre}terdecim partes, in quas similiter
ars magna est diuisa. Prima pars est de alphabeto.
Secunda de figuris. Tertia de definitionibus. Quar
ta de regulis. Quinta de tabula. Sexta de euacuato
ne tertie figure. Septima de multiplicatione quarte
figure. Octaua de mixtione principiorum & regula
rum. Nona de noue subiectis. Decima de applicato
ne. Undecima de questionibus. Duodecima de ha
bituatione. ^{ze}Terdecima de modo docendi hanc arte
Et primo de prima parte dicimus sic.

De prima parte: que est de alphabeto.

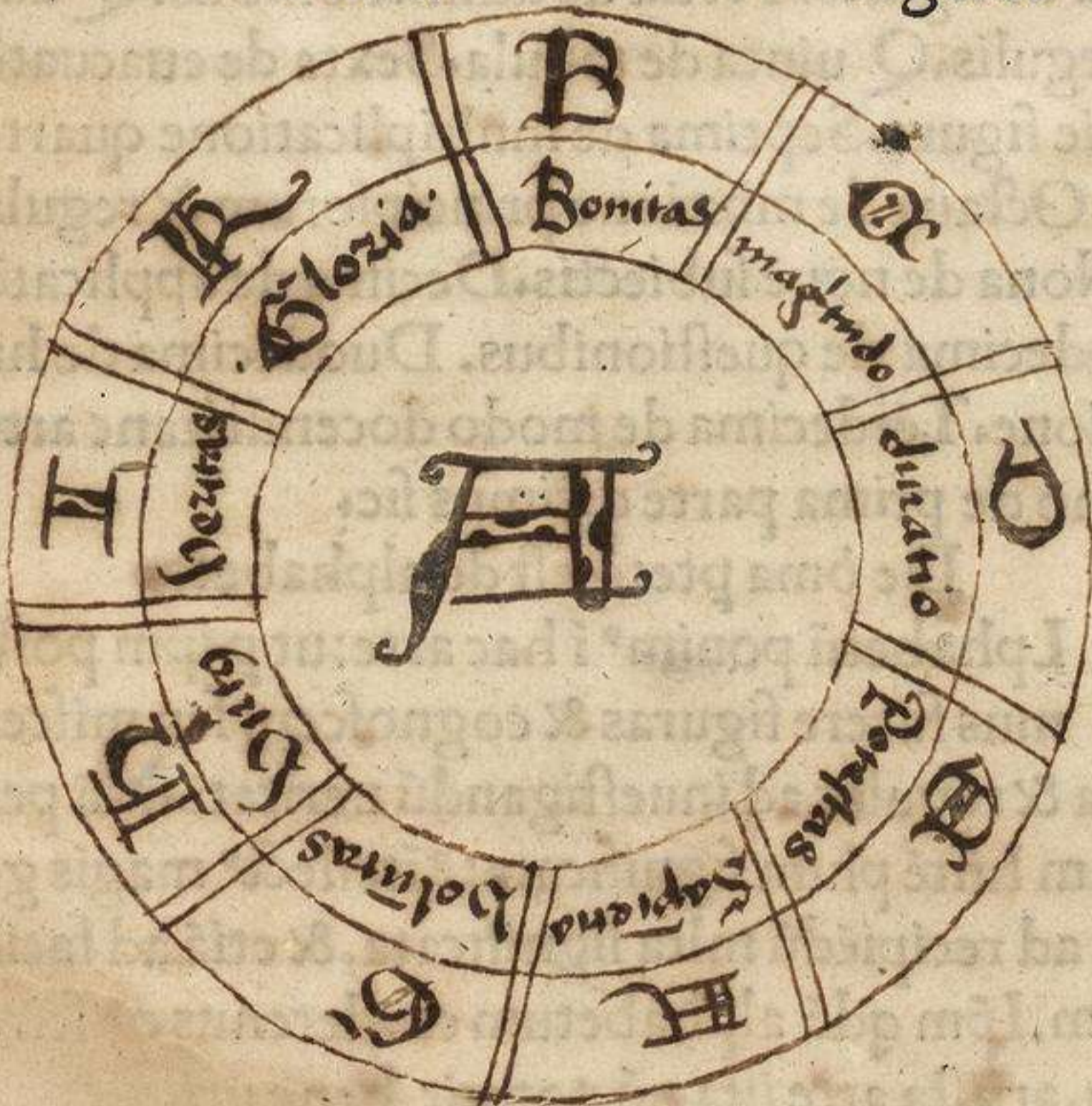
Alphabetum ponim⁹ in hac arte: ut per ipsum possi
mus facere figuras & cognoscere seu misce
re principia & regulas ad inuestigandum ueritate. Nam per
unam litteram habent plura significata: est intellectus magis ge
neralis ad recipiendum multa significata. & etiam ad facie
dum sciam. Ipsum quod est alphabetum cordetenus oportet scire
aliter. n. artista arte ista non poterit bene uti.

*Alphabetum continet tria. s. signa: que sunt
nomen littere: signata: que sunt significata li
terarum: et ordinem.*

significat

B Bonitatē, differētiā, utrū, deū, iusticiā, & auariciā
C Magitudiez, concordatiā, qd, āgelū, prudēā z gulā
D Duratōz, cōtrāetatē, d quo celū, fortitūez z luxūaz
E Ptātē, pncipiū, qre, hoīem, tēperatiā & supbiam,
F Sapiāz, mediū, q̄tū imaginatiuā, fidē & accidiam
G Volūtātē, finē, q̄le, sensitiuā spem, & inuidiam.
H Virtutē, maioritatē, qn̄ uegetatiuā caritatē & irā
I Veritatē, eqlitatē, ubi, eīntatiāz patīaz & mēdaciū
K Gloriā, minoritatē, quō, z cū quo īstrālitatē, pieta
L tē, & icōstātiā

De scda pte: que est de figuris. Et pmo de pma.
Prima Figura.

Ars ista in quatuor partes diuiditur. Vide
licet in quatuor figuras. Prima est de A. Ipsa
quidem continet in se noue principia. Vi
delicet bonitatem, magnitudinem, etcetera. Et noue
litteras, uidelicet. b. c. d. etcetera. Ipsa quidem figura
est circularis: eo quod subiectum mutatur in predicatum
& econuerso, ut cum dicitur. bonitas magna. magni
tudo bona, & sic de aliis. In ipsa quidem figura in
quirit artista naturalem coniunctionem inter subie
ctum & predicatum: dispositionem, & proportionem:
ut ad faciendum conclusionem possit medium inueni
re. Quodlibet principium per se sumptum: est om
nino generale, ut cum dicitur. bonitas, aut magnitu
do, quando autem unum principium contrahitur ad
aliud, tunc ipsum est subalternatum, ut cum dicitur
bonitas magna, &c. Et quando contrahitur aliquod
principium ad singulare: tunc est principium specia
lissimum ac specificatum, ut cum dicitur bonitas Pe
tri est magna &c. Et sic intellectus habet scalam ascen
dendi, & descendendi a principio omnino generali,
ad non omnino generale, nec omnino speciale: & a
non omnino generali, nec omnino speciali, ad omnino speci
ale. Et sic de ascensu istius scale potest dici suo modo.

In principis istius figure est implicatum quicquid est. Nam quicquid
est: aut est bonum, aut magnum, &c. sic deus, & angelus,
&c. qui sunt boni, & magni, &c. qua propter quicquid
est, reducibile est ad principia supradicta.

227 228 229
225

225 225

Contrahitur
uersa ad p
ticularia.

scilicet

implicatio

Reducuntur
ticularia a
uersalia.

1. Diversi
102

borem. Iterum inter sensuale & intellectuale. ut puta inter corpus & animam. Et adhuc inter intellectuale & intellectuale. sicut inter animam & deum: aut inter animam & angelum: aut inter angelum & angelum: aut inter deum & angelum. Et sic de contrarietate & concordantia potest dici suo modo. Et ista differentia existens in quolibet angulo istius trianguli est scala ipsius intellectus: per quam ascendit & descendit. ut medium naturale inter subiectum & predicatum ipse intellectus possit inuenire. cum quo medio possit concludere. Et sic de scala concordantie & contrarietatis potest dici suo modo. Alius triangulus est de principio medio & fine. in quo cadit quicquid est. Nam quicquid est: aut est in principio, medio, uel in fine. & extra principia ista nihil est. In angulo principii causa significat causam efficientem: materialem: formalem, & finalem. Quantitas & tempus. Pro quantitate autem & tempore significantur alia predicamenta & illa: que ad ea reduci possunt. In angulo medii sunt tres species medii. ut puta medium coniunctionis quod existit inter subiectum & predicatum. sicut quando dicitur homo est animal in hominibus & animal sunt media uita & corpus suum sine quibus homo non potest esse animal. Iterum medium est mensurationis. quod consistit per actum existentem inter agentem & agibile. sicut amare inter amantem & amabilem. Et adhuc est medium extremitatum. sicut linea existens inter duopuncta. Et iste angulus medii est generalis scala intellectui. Anguli finis tres

et propositio
declarare

inueniuntur

sunt species. Prima est finis priuationis, que quidem significat habitum priuationis, & ea que sunt in tpe preterito. Finis terminationis ^{que} significat metas: sicut duo puncta: in quibus linea terminat, & sicut amar in amante & amato. Tertia species est finis perfectionis, qui est finis ulterius, sicut homo: qui est ut multiplicet sua specie: & ut intelligat diligat & recolat & huiusmodi. ^{et} Iste angulus est scala generalis intellectui. Tertius triangulus est de maioritate: equalitate & minoritate, & est generalis ad oia scdm suum modum. Nam qcqd est: aut est in maioritate: aut equalitate: aut minoritate. Maioritas habet tres species. Prima est qn maioritas est inter substantiam & substantiam, ut puta substantia celi ^{que est} maior est qm substantia ignis. Secunda species est: quando maioritas est inter substantiam & accidens, sicut substantia: que est maior sua quantitate. Substantia enim per se existit, accidens uero nequaquam. Tertia est: quando est maioritas inter accidens & accidens, sicut intelligere: qd e maius q uidere & uidere q currere. Sicut dictum est de maioritate: ita dici potest de minoritate, nam relative se habent. Angulus de equalitate habet tres species. Prima est: quando res sunt equales substantialiter, sicut petrus & guilermus: qui sunt equales in substantia. Secunda est quando substantia & accidens coequantur: sicut substantia & sua quantitas. Tertia est: quando est equalitas inter accidens & ac

2^a species est

Ultimo

+ Deu

in extensi
tate

eiciens sicut inter intelligere & amare que sunt eque
 lia in obiecto. Iste angulus est scala intellectui per
 qua ascendit & descendit ut in aliis triangulis dictum
 est. Et quando intellectus ascendit ad obiecta gene
 ralia: ipse est generalis. quando autem descendit ad
 particularia: ipse est particularis. Ista figura de T
 est seruiens prime figure. Nam per differentiam di
 stinguatur inter bonitatem & bonitatem: inter ma
 gnitudinem & bonitatem & cetera. Et per hanc figu
 ram iunctam prime intellectus acquirit scientiam.
 Et quia ista figura est generalis: ideo intellectus
 est generalis.

*de equalitate
 atque triangulis*

Tertla figura.

ba	ca	da	ea	fa	ga	ha	ia	ka
bo	co	do	eo	fo	go	ho	io	ko
bo	co	do	eo	fo	go	ho	io	ko
bo	co	do	eo	fo	go	ho	io	ko
bo	co	do	eo	fo	go	ho	io	ko
bo	co	do	eo	fo	go	ho	io	ko
bo	co	do	eo	fo	go	ho	io	ko
bo	co	do	eo	fo	go	ho	io	ko
bo	co	do	eo	fo	go	ho	io	ko
bo	co	do	eo	fo	go	ho	io	ko

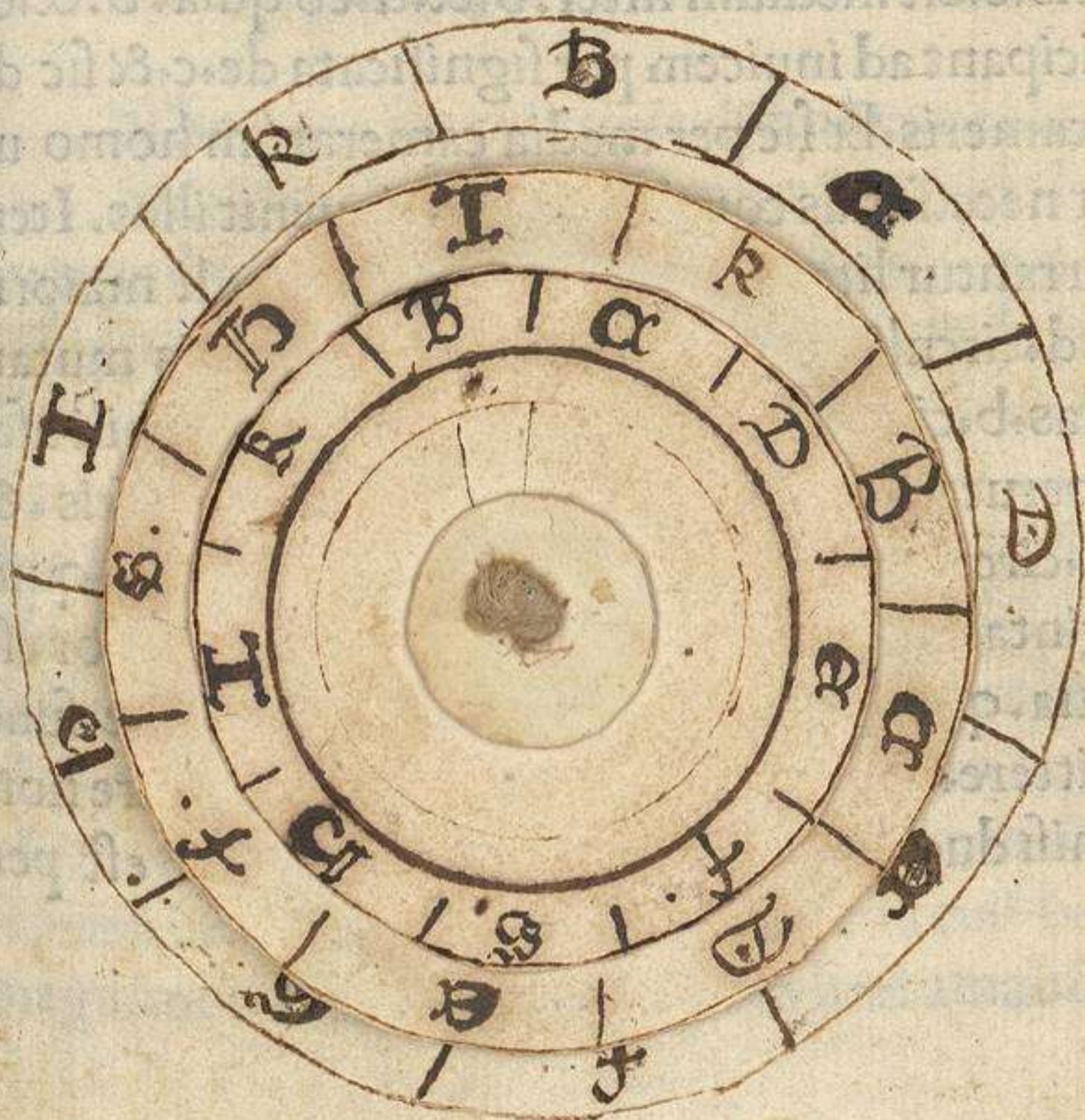
De Tertia figura.

Tertia figura composita est ex prima & scda
Nā. b. que est in ipsa. ualet. b. que est in pri
ma & scda figuris. & sic de aliis litteris. Ip
sa quidem habet. xxxvi. cameras. ut patet in ipsa.
Quelibet camera multa & diuersa significata ha
bet per duas litteras in ea contentas. sicut camera. b
c. multa significata habet & diuersa per. b. c. & simi
liter camera de. b. d. multa & diuersa significata ha
bet per. b. d. zc. & hoc iam patet in alphabeto iam
dicto. In qualibet camera due sunt littere in ea cō
tente. & ipse significant subiectū & predicatum. in
quibus artista inquirit medium: cum quo subiectū
& predicatum coniunguntur. sicut bonitas & magni
tudo: qui cōiunguntur per concordantiam. & huius
modi. cum quo medio artista intendit concludere &
ppositionem declarare. In ipsa figura significatū
est: q̄ unūquodq; principii cuiuslibet principio attri
buitur. sicut. b. cui attribuitur. c. d. zc. ut patet in fi
gura. Ratio huius est. ut intellectus cum omnibus
principiis cognoscat quodlibet principium. ut ad ean
dem questionem deducat multas ratios. Et de hoc
uolumus dare exemplū in bonitate. de qua facimus
subiectum: de aliis autem principiis predicatum. ut
bonitas est magna. bonitas est durabilis. bonitas est
potens. bonitas est scibilis. bonitas est amabilis. bo
nitas est uirtuosa. bonitas est uera. bonitas est glori
osa. bonitas est differens. bonitas est concordans.

bonitas est contrarians. bonitas est principians. bonitas est medians. bonitas est finiēs. bonitas est maiorificans. bonitas est coequans. bonitas est minorificās. Et sicut dicimus de bonitate: ita potest dici de aliis principiis suo modo. Figura ista est ualde generalis. cū qua intellectus est ualde generalis ad faciendum scientiam. Conditio huius est. q̄ una camera non sit contra aliam. sed adinuicem cōcordēt in conclusione. sicut camera. b. c. q̄ non sit cōtra cameram. b. d. & sic de aliis. Cum tali quidem cōditiōne intellectus conditionat se & facit scientiam.

Quarta

figura.

Varta figura habet tres circulos. quorum superior est immobilis. duo autē inferiores sunt mobiles. ut in figura patet. Circulus medius uoluitur sub circulo superiori immobili. ut puta. quando ponitur c sub b. Circulus autē inferior uoluitur sub circulo medio. sicut quādo ponitur d sub c. & tunc temporis formantur nouem camere b c d est una camera. & c d e. est una alia. & sic de aliis. Deinceps. e. circuli minoris ponatur sub. c. circuli mediocris. & tunc formantur alie nouem camere. uidelicet. b. c. e. est una camera. & c. d. f. est alia camera. Et cum omnes littere circuli minoris erunt discurse cum. b. circuli maioris. & cum. c. circuli mediocris. c. est medium inter. b. & d. eo quia. b. & d. participant ad inuicem per significata de. c. & sic de aliis cameris. Et sic per media camerarum homo uenatur necessarias conclusiones. & inuenit illas. Itē discurrantur littere cum. b. eiusdem circuli maioris cum. d. circuli mediocris & circuli inferioris mutando illas. b. circuli superioris existente immobili usq; quo perueniatur cum. b. ad. i. circuli mediocris. & ad. k. circuli inferioris. Et sic erunt ducente & quinquaginta & due camere. Figura ista generalior est q̄ tertia. quia in qualibet camera istius figure sunt tres littere. sed in qualibet camera tertie figure non sunt nisi due. & ideo intellectus generalior est per

quartam figuram q̄ per tertiã. De cōditiōe quar
te figure est. q̄ intellectus applicet has litteras ad p
positum que uidentur magis applicabiles pposito.
facta camera de tribus lris. recipiat significata lit
terarum. recipiendo conuenientiam existentem in
ter subiectū & predicatū. euitando inconuenientiã.
Et cum ista conditione intellectus facit scientiã per
quartam figuram. & habet multas rationes ad ean
dem cōclusionem. Diximus de quatuor figuris. q̄s
cordetenus oportet scire. sine quibus artista nō pōt
uti: neq; praticare.

De tertia parte que est de diffinitionibus.

N hac arte sua principia diffiniuntur. ut p dif
finitiones ipsa cognoscantur & ut ipsis homo
utatur affirmando uel negando. tali uero modo: q̄
diffinitiones remaneant illese. Et cum talibus con
ditionibus intellectus facit scientiam & inuenit me
dia: & frangit ignorantiam: que sua est inimica.
Bonitas est ens ratione cuius bonum agit bonū.
Magnitudo est id: ratione cuius bonitas duratio. zc̄
sunt magne. Duratio est id: ratione cuius bonitas
zc̄. durant. Potestas est id. ratione cuius bonitas.
zc̄. pnt̄ existere & agere. Sapientia est ens rōe cui
sapiens intelligit. Volūtas est ens rōe cui⁹ bonitas
magnitudo zc̄. sunt desiderabiles siue amabiles.

Virtus est origo unionis bonitatis & magnitudinis zc. Veritas est quod uerum est de bonitate magnitudine. Gloria est ipsa delectatio in qua bonitas magnitudo zc. quiescunt. Differentia est id. ratione cuius bonitas magnitudo zc. sunt rationes inconfuse siue clare. Concordantia est id. ratione cuius bonitas magnitudo zc. in uno & in pluribus concordant. Contrarietas est quorundam mutua resistentia propter diuersos fines. Principium est illud: quod se habet ad omnia ratione alicuius prioritatis. Medium est subiectum in quo finis influit principio. & principium refluit fini sapiens naturam utriusque. Finis est id. in quo principium coquiescit. Maioritas est imago immensitatis bonitatis magnitudinis zc. Equalitas est subiectum in quo finis concordantie bonitatis zc. quiescit. Minoritas est ens circa nihil. Diximus de definitionibus principiorum: quas oportet scire corde tenus. Ignoratis enim definitionibus: ars est indocibilis.

De quarta parte: que est de regulis.

Regule istius artis sunt .x. questiones generales ad quas reducuntur omnes alie questiones: que fieri possunt. Et sunt iste: utrum sit: quid est. de quo est. quare est. quantum est. quale est. quando est. ubi est. quomodo est. & cum quo est. Quelibet istarum questionum habet suas species. Utrum habet tres species. dubitationem. affirmationem. negationem. ut intellectus in principi

pio ponat utrāq; partē esse possibilē. & non liget se
cū credere. quod naturaliter non est suus actus. sed
intelligere. nā illā oportet esse uerā. Quid habet
quatuor species. Prima est diffinitiuā. sicut qñ que-
ritur. quid est intellectus. Et est respondendū: q̄ ip̄e
est illa potentia: cui pprie cōpetit intelligere. Scda
species est: sicut quādo querit̄. intellectus quid h̄z i
se coessentialiter. Et est r̄ndendū. q̄ habet suos essen-
tiales correlatiuos. uidelicet intellectiuū. intelligibi-
le & intelligere. sine quibus esse nō pōt. & etiā sine
ipsis esset ociosus & indigens natura sine & quiete.
Tertia species est. qñ querit̄: quid est ens in alio. si-
cut quādo queritur quid est intellectus in alio. & re-
spondendū est: q̄ est bonus intelligens in bonitate
& magnus intelligens in magnitudine zc. & in grā-
matica grāmaticus. & in logica logicus zc. Quarta
species est: quando querit̄. qd habet ens in alio. ut
cū dicif̄: quid habet intellectus in alio. & r̄ndendū
est. q̄ habet in sc̄ia intelligere: & in fide credere.
Regula de quo habet tres species. Prima est primī-
tiua. sicut quādo d̄r. intellectus de quo est. & respon-
dendū est: q̄ de seipso. eo quia nō deriuatur ab alio
generaliter naturaliter. Secūda spēs est: quādo que-
ritur specialiter: de quo est ens. sicut qñ querit̄. de
quo est intellectus. & respōdendū est: q̄ de suis ma-
teria & forma specificis: cū quo habz intelligere spe-
cificatū. Tertia species est. qñ querit̄. cuius est ens

sicut quando queritur cuius est intellectus. & respōdendum est: q̄ est hominis: sicut pars sui totius. aut sicut equus sui domini. Quarta regula de quare duas habet species. scilicet formalem & finalem.

Formalis est: quando queritur ens quare est. sicut quando queritur. intellectus quare est. & respondēdum est. quia est de sua forma & de sua materia specificis. cum quibus habet specificatum intelligere. & cum ipsis agit per suam speciem. Secūda species ē respectu finis. sicut quando querit̄: intellectus quare est. & respondendū est. ut sint obiecta intelligibilia: ut de rebus scientia haberi possit. Quinta regula querit de quantitate. & habet duas species. Prima quādo querit̄ de quantitate continua. ut cū dicitur: quantus est intellectus. & respondendum est. q̄ tantus est: quantus per spiritualement quantitatem potest esse. non autē quantū neq; punctualiter neq; linealiter. Secunda species querit de quātitate discreta. ut cum dicitur. quātus est intellectus. respondendū est: q̄ est tantus quot sunt sui correlatiui. in quibus sua essentia est diffusa & sustētata. uidelicet in intellectiuo intelligibili & intelligere cum quib⁹ est theoreticus & practicus generalis & particularis.

Sexta regula est de qualitate. & habet duas species. Prima est. quādo querit̄: quid est ppria & primaria qualitas intellectus. & rñdendū est: q̄ est intelligibilitas. cū qua ipse est habituatus. Intelligere

autem extrinsecum est pprietas secundaria. & magis remota: cum ipse intelligit hominem aut leonem zc ex quo intelligere intrinsecum & substantiale ipsius intellectus est habituum. & similiter de intelligibili extrinseco. Secunda species est: quando querit que est qualitas appropriata intellectui. & respondendum est. qd credere aut dubitare aut supponere. Non enim isti actus competunt intellectui pprie sed intelligere. Septima regula querit de tempore. & habet. xv. species. ut patet in arte magna per regulam. c. d. k. significatas. Sed quia hec ars est brevis: ideo sub breuibus uerbis tractamus ipsam regulam. sicut qn queritur per quem modum intellectus est i tpe cu ipe no sit punctual: neq; lineal. & rndedu e: qd intellectus e i tpe: qa e inceptus & nouus & consistit in tempore successiue mediante motu corporis: cum quo est coiunctus. Octaua regula querit de loco. & habet. xv. species per regulam. c. d. k. significatas. ut patet in arte magna. sicut quando queritur intellectus ubi est. & hic breuiter est respondendum. qd ipse est in subiecto. in quo est sicut pars est i suo toto. no autem conclusus: sed diffusus est in illo. Intellectus enim non habet essentiam punctualem neq; linealem neq; superficiem. K continet duas regulas. uidelicet modalem & instrumentalem. Regula modalitatis habet quatuor species. sicut quando querit: quomodo intellectus est: & quomodo pars est in parte: & partes i to

to: & totum in partibus suis: & quomodo transmittit extra se suam similitudinem. Ad quod respondendum est: quod est subiectiue per illum modum per quem est deductum per species supradictas, & intelligit per illum modum quem habet inueniendo medium existens inter subiectum & predicatum in figuris designatum: multiplicando species peregrinas a sensu & imaginatione abstractas, & in suo proprio intelligibili sunt caractizate & intellecte. Secunda regula K. habet quatuor species. uidelicet quando queritur intellectus cum quo est: & cum quo pars est in parte: & partes in toto: & totum in partibus suis: & cum quo transmittit suam similitudinem extra. Ad quod dicendum est: quod ipse est cum suis correlatiuis sine quibus non potest esse: neque intelligere: & intelligit cum speciebus peregrinis: de quibus facit instrumentum ad intelligendum. Diximus de regulis: cum quibus intellectus soluit questiones: ducendo eas per regulas: respiciendo quid significant regule & eius species subiectiue: deducendo questionem per principia & regulas: intellectu obiectante illam questionem dubitabilem cum definitionibus principiorum eligendo intelligendo intelligibiliter affirmatiuam uel negatiuam, & quod ipse intellectus sit a dubitatione separatus.

De quinta parte: que est de tabula.

b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k
b	c	d	e	f	g	h	i	k

Abula ista est subiectū : in quo intellectus se
facit uniuersalem. quia colligit & abstrahit
ab ipso multa particularia omnium materi
arum: discurrendo principia per particularia obiecti
ue: & regulas subiectiue applicando cuilibet questi
oni. xx. rōes declarando ipsam questionē. Et a quali
bet camera ipsius colūne abstrahit una rō. Tabu
la hec habet septē colūnas. ut patet. in quibus multi
plicantur. Lxxxiiii. colūne explicate in arte magna.

In ipsa tabula. t. significat q̄ littere que sunt a pte
ante. t. sunt de prima figura. & que sunt post. t. sunt
de secūda figura. Per ipsā tabulā intellectus est ascē
siuus & descensiuus. Ascensiuus est: quia ascendit ad
priora & generaliora. Descensiuus est: quia descen
dit ad posteriora & particularia. Adhuc est copula
tiuus eo quia copulat colūnas. sicut colūna. b. c. d.
copulat cum colūna. b. c. e. Et sic de aliis.

De sexta parte q̄ ē de euacuatione tertie figure.

In tertia figura intellectus euacuat cameras
eo quia abstrahit ab ipsis tantum: quan
tum potest recipiendo a qualibet camera ea
que significant littere. ut applicet illa significata ad
ppositum. Et sic facit se applicatiuū & inuestigatiuū
& inuentiuū. Et de hoc dabimus exemplum de una
camera. & sicut sequitur de illa: ita sequitur de aliis.
De camera. b. c. intellectus haurit. xii. ppositiones
dicendo sic: bonitas est magna. bonitas est differēs

bonitas est concordans. magnitudo est bona. magnitudo est differens. magnitudo est concordans. differentia est bona. differentia est magna. differentia est concordans. concordantia est bona. concordantia est magna. concordantia est differens. Factis in istis. xii. propositionibus mutando subiectum in predicatum. & e converso. sic camera est uacuata ipsis propositionibus. Deinde euacuet eam. xii. mediis. Et differunt media eo: quia consistunt inter subiectum & predicatum cum quibus conueniunt genere aut specie. Et cum illis mediis intellectus facit se disputatiuum & determinatiuum. ut cum dicitur: omne illud quod magnificatur a magnitudine est magnum. sed bonitas est id quod magnificatur a magnitudine. ergo bonitas est magna. Et sic de aliis. Facta ista euacuatione: intellectus euacuet ipsam cameram. xxiiii. questionibus. eo quod in quolibet propositione sunt due questiones implicite. Et hoc sic. Bonitas est magna. Vtrum bonitas sit magna. Quid est bonitas magna. Bonitas est differens. Vtrum bonitas sit differens. Quid est bonitas differens. Bonitas est concordans. Vtrum bonitas sit concordans. Quid est bonitas concordans. Magnitudo est bona. Vtrum magnitudo sit bona. Quid est magnitudo bona. Magnitudo est differens. Vtrum magnitudo sit differens. Quid est magnitudo differens. Magnitudo est concordans. Vtrum magnitudo sit concordans. Quid est magnitudo concordans. Differentia est bona. Vtrum dif

ferentia sit bona. Quid est d^ra bona. D^ra est magna
Vt^r d^ra sit magna. Quid est d^ra magna. D^ra est
cōcordās. Vt^r d^ra sit cōcordās. Quid est differētia
cōcordās. Cōcordantia est bona. Vt^r cōcordantia sit
bona. Quid est cōcordātia bona. Cōcordātia est ma
gna. Vt^r cōcordātia sit magna. Quid est cōcordan
tia magna. Cōcordātia est d^rens. Vt^r cōcordantia
sit d^rens. Quid est cōcordātia d^rens. Facta ista eua
cuatione questionū: intellectus euacuet camerā cū
diffinitionibus bonitatis & magnitudinis: & cū tri
bus sp^ebus d^re & cōcordātie. ut patet in figura secū
da. Deinde euacuet camerā cū tribus sp^ebus regu
le. b. & cū quatuor sp^ebus regule. c. Et expedita ista
euacuatiōe: intellectus soluit predictas questiones
in illa euacuatiōe sequēdo cōditionē camere affirmā
do uel negādo. Et sic intellectus expellit de camera
dubitationes: & cōsistit in illa quietius & assertiu⁹
& etiā cognoscit se ualde generalē & artificiatum &
de magna scientia habituatum.

De septia pte q̄ est de multiplicatione q̄rte figure.
Vltiplicatio q̄rte figure cōsistit in hoc: uideliz
q̄ camera. b. c. d. in q̄rta figura siue tabula sig
nificat q̄. b. unā cōditionē h³ cū. c. & aliā cū d
& .c. unā cōditionē cū. b. aliā cū. d. & .d. h³ unā cōdi
tionē cū. b. aliā cū. c. Et sic sunt in ipsa camera. sex cō
ditiones cū quibus intellectus se cōditionat & dispo
nit ad inuestigandū & inueniendū & obiiciendū &

probandū & determinandū. Post istas sex cōditiones intellectus acquirit alias sex conditiones uolendo circulū minorē: ponendo suū. e. sub. c. circuli mediocris sub quo erat suū. d. Et quia mutata est camera ideo mutantur eius cōditiones. Et sic intellectus habituatur de. xii. cōditionibus. Et sic per alias cameras multiplicando colūnas & uolendo eas conditiones quas intellectus multiplicat per istū modū sunt difficiles ad numerandū. nā de qualibet camera pōt intellectus sic euacuare. xxx. ppositiones & xc. questiones. sicut de camera tertie figure. uidelicet .b.c. sunt. xii. ppositiones & uiginti quatuor questiones. Et in isto passu cognoscit se intellectus ualde generalem & artificiatum supra alium intellectum ignorantem istam artem: deducendo ipsum ad multa inconuenientia & impossibilia. Et sic sophista corā tali intellectu non potest stare eo quia intellectus artificis huius artis utitur conditionibus primitiuis & naturalibus sophista autem secundarius & extra naturam consideratis. ut patet in arte magna.

De octaua pte q̄ ē de mixtione pncipiorū & r̄larū.
In ista parte intellectus miscet unum principium cum alio: discurrendo quodlibet principium per omnia principia cum sua definitione. & discurrendo quodlibet pncipiū p̄ oēs spēs r̄larū. Et p̄ talē discursū intellectus habet noticiā de quolibet pncipio. Et tot uicib⁹ quot miscet ipsum diuersimo

de. habet noticiam diuersam ab ipso. Et tot media
que intellectus inuenit ad concludendum: quis pos
set numerare: intellectu euacuante ipsam mixtionē.
sicut euacuauit cameram. b. c. ut supradictum est.
Ista mixtio est cētrum et fundamentū ad inueniēdū
multas ppositiones questiones & media conditiōes
& solutiones & etiam obiectiones. sed hoc exempli
ficare dimittim⁹ intellectui bene intuenti causa bre
uitatis: & quia in arte magna est declaratus & exem
plificatus modus mixtionis. Vterius ista mixtio ē
subiectum & refugium artiste huius artis. ut inueni
at in ipsa quicquid uult ad placitū. Nam si indiget
aliquo quod sit de genere bonitatis: discurrat ipsam
bonitatē per omnia principia & regulas & inueniet
de ipsa quicquid intelligere uoluerit. & sicut diximus
de bonitate. ita potest dici de aliis principiis. Ista
mixtio est sic cōditionata seu ordinata. sicut una res
est distincta ab alia re. Nā si discurratur diuina honi
tas p pncipia & regulas: ipse quidē discursus diuine
bonitatis requirit altiores diffinitiones & species re
gularū q̄ discursus bonitatis angeli: & discursus bo
nitatis angeli q̄ discursus bonitatis hoīs: & discursus
bonitatis hoīs q̄ leonis. & sic de aliis suo modo.

De nona parte: que est de nouem subiectis.

In arte ista ponuntur nouem subiecta in al
phabeto significata. in quib⁹ cadit: quicquid
est. & extra ipsa nihil est. Primū subiectū

est deus per .b. significatum. Scdm angelus per .c. si-
gnificatum. Tertiū celum per .d. significatū. Quar-
tum est homo per .e. significatum. Quintū est ima-
ginatiua per .f. significatum. Sextum est sensitiua p
g. significatum. Septimum est uegetatiua per .h. sig-
nificatum. Octauum est elementatiua per .i. signifi-
catum. Nonum & ultimum est instrumentalis p .k.
significatum. Quoniam in arte magna quodlibz
istorum subiectorum est deductum per principia &
regulas. iccirco ipsa hic non discurremus : quia hac
artem breuiorem illam uolumus facere : & etiam qa
illa deductio in hac arte est implicata. quapropter il-
lam dimittimus intellectui bene intuenti. & sufficit
exemplum datum in tertia figura. in qua applicau-
mus omnia principia ad bonitatem. & etiam ad in-
tellectum omnes regulas hui⁹ artis. Tractatum isto-
rum subiectorum consideramus cum quatuor condi-
tionibus. ut per eas intellectus sit conditionatus ad
discurrendum predicta subiecta per principia & re-
gulas conditionaliter : secūdū q̄ quodlibet subiectū
est conditionatum per suam essentiam & naturam.
Nā diuina bonitas unā cōditionē habet ī deo : & bo-
nitas angelica aliam in ipso angelo. & sic de aliis suo
mō. Et hoc idē sequit̄ de regulis suo mō. Prima cō-
ditio hec ē : ut quodlibet subiectū suā habeat diffini-
tionē : cum q̄ sit differēs ab oī alio subiecto. & si q̄ra-
tur aliquid de ipso subiecto : q̄ r̄ndeat tali mō affir

mando uel negādo: ut diffinitiones principiorū conueniāt cū ipsa diffinitione. Et sic de regulis sine aliq̄ lesione principiorū & regularū. Secūda conditio ē q̄ in iudicio siue practica conseruent̄ dñe subiectoꝝ sicut diuina bonitas: que differt a bonitate angelica per infinitatē & eternitatem. eo q̄ talis bonitas ē ei ratio: q̄ faciat bonū infinitū & eternum. bonitas autem angelica nequaquā finita quidē & noua est. Tertia cōditio est: q̄ cōcordantia que est inter unū subiectū & aliud non destruat̄. sicut cōcordantia que est inter deū & angelū. concordant enim in spūalitate. & sic de aliis potest dici suo modo. Quarta conditio est: q̄ scdm̄ q̄ unū subiectū est nobilius & altiꝝ attribuunt̄ ei nobiliora & altiora p̄ncipia & regule q̄ aliis. sicut deus qui est nobilius & altius subiectū q̄ angelus: & angelus q̄ homo. & sic de aliis suo mō.

De deo per principia & regulas deducto.

Eus est discurrebilis p̄ p̄ncipia & regulas. nā deus ē bonus magnꝝ zc. ipsi multi diffinitiones p̄nt dari largo modo diffiniēdo. sed hic ei unā damus. Deus est ens: qđ extra se nō indiget aliquo. in ipso nāq; totaliter sunt oēs p̄fectiones. Cū quidē diffinitione est deus dñs ab oī alio ente. oīa enī alia entia indigēt aliquo extra se. In deo nō ē aliqua cōtrarietas neq; minoritas q̄a p̄ncipia priuatiua & defectiua sūt. uerūtñ ī deo est maioritas respectu

alioꝝ entiuꝝ & equalitas: nā equalia pncipia habet:
uidelicet bonitatē & magnitudinē zc. & eꝓles actus
& relationes hꝫ. In deo est dꝛa respectu correlatiuo
rum: sine qua ipsi correlatiui nequaꝓ esse pnt: neꝓ
deus absꝓ ipsis posset hꝛe actionē intrinsecā infini
tam & eternā. Ideo sine ipsis oēs sue rōes essent ocio
se: qđ est ualde impossibile. In deo est cōcordātia:
ut cū ipsa distet multū & infinite a contrarietate. &
ut sua correlatiua conueniāt infinite & eterne ī una
essentia & natura. & sic de suis rationibus pōt dici.

In deo non est quātitas neꝓ tēpus neꝓ ullū accidēs.
ratio huius est: quia substantia sua ab omni accñte
est segregata & denudata. nam infinita & eterna est

Deus sic conditionatur per quatuor conditiones
antedictas. uidelicet qđ intellectus intelligit se condi
tionatū ad intelligendū deum & ea que de deo dici
possunt per principia & regulas deo appropriatas.
Adhuc cognoscit & intelligit qđ si angelus habet na
turale posse in se & sic de aliis. multo magis deus cū
sit subiectū maius ut patet p locū a minori ad maiꝝ.

De angelo per principia & regulas deducto.

Angelus est deducibilis per principia & regu
las ipse quidem naturalem bonitatem ma
gnitudinem durationem habet. zc. Et diffi
nitur sic. Angelus est spiritus nō coniunctus

In ipso non est contrarietas naturalis. nam ipse in
corruptibilis est. In ipso est materia debilibus.

scilicet de bonificabili & magnificabili zc. ut p speci
em secundam regule de. d. significatum est. In an
gulo est maioritas. eo : quia est magis similis deo q̄
homo. Et in isto passu cognoscit intellectus : quia si
homo non potest uti sensibus absq; organo : non se
quitur propter hoc : q̄ angelus non possit sine orga
no. nam angelus est superior. Et in isto passu cogno
scit intellectus : q̄ angeli loqui possunt inter se : & a
gere in nobis absq; organo : & transire ab uno loco
in alium sine medio. Et sic de aliis : ut patet per intel
lectum discursum per regulas. In angelo est differen
tia. nam suus intellectus uoluntas. & memoria diffe
rentes sunt inter se. Et equalitas intelligendi & amā
di & recollendi est in angelo ratione obiecti supre
mi. ut deus : qui equaliter est intelligibilis amabilis
& recolibilis. In angelo est minoritas : quia ex nihilo
ipse est creatus.

De celo per principia & regulas ducto.

Elū habet naturalem bonitatem magnitudie
durationē zc. Et sic diffinitur. Celū est prima
substantia mobilis. & in eo non ē contrarietas.
nō. n. ex principiis cōtrariis cōpositū. In ipso. n. sunt
instinctus & appetit⁹ naturales. & per cōsequeus mo
tus. sine quo nō posset habere naturalē instinctū : &
appetitū. Verūtñ in eo est pncipiū. efficiens enim

est in inferioribus. Et etiã est constitutum ex sua forma & materia specificis: ut agat per suam speciẽ. su^o motus est ei finis & quies. Celum est in suo loco sicut corpus in sua superficie. Adhuc est in tempore. ipsum quoq; nouũ est. Et est etiam in tempore sicut efficiens in suo effectu. Et sic de aliis suis accidẽtib^o suo modo.

De homine per p̄ncipia & regulas ducto.

Homo est compositus ex anima & corpore. rōe cuius deducibilis est per principia & regulas duobus modis uidelicet modo spirituali & corporali. Diffinitur sic. homo est animal homificans. In homine sunt omnia p̄ncipia & regule dupliciter p̄pter duplicitatem nature. s. spiritualis & corporali ex quibus est constitutus. ideo est magis generalis: q̄ aliud ens creatum. ratione cuius potest dici procul dubio: q̄ homo est magor pars mundi.

De imaginatiua per principia & regulas ducta.

In imaginatiua sunt principia & regule specificẽ ad imaginandũ imaginabilia. sicut in adamante ad trahendum ferrum. Et diffinitur sic imaginatiua est illa potentia: cui p̄prie cõpetit imaginari. Ideo imaginatiua ducta p̄ p̄ncipia & regulas intellectus quidẽ de ipsa habet magnã noticiã & etiam de his que conueniunt imaginatiue. Imaginatiua extrahit species a sensatis cum sensibus particularibus. & hoc est cum suis correlatiuis per secundã

speciem regule. c. significatis. Et cum bonitate facit
bonas illas species. & cum magnitudine magnificat
illas. sicut quando imaginatur unum magnum mon
tem aureum. Cum minoritate autē minorificat ens.
sicut quando imaginatur unum punctum indiuisibi
le. Imaginatiua habet instinctum. sicut bruta ani
malia habent industriam ad uiuendum: & sicut ca
pra ad euitandum lupū. Imaginatiua habet appe
titum ad imaginandū imaginabilia: ut quiescat in il
lo. imaginando illud sensus particulares utentes sen
sibus impediunt imaginatiue suum actum q̄ nō po
test habere ipsum. sicut uidens cum oculis coloratū.
tunc temporis imaginatiua non habet suum actum
uidelicet imaginari non potest imaginabile peregri
num quousq; habens oculos claudit illos. & tūc ima
ginatiua habet suum actum siue potest habere illū.
uidens enim magis attingit coloratum uidendo q̄
imaginando. Sensatum enim magis est circa ipsum
sensem. Imaginatiua autem mediante sensu imagi
nabilia attingit. Imaginatiua non est ita generalis
potentia in sensatis. sicut sensitua. ut patet p̄ tacti
uam: cum qua homo tenens lapidem: in uno & eo
dem tempore sentit diuersa. & plura. ut lapidis pon
derositatem frigiditatem: asperitatem atq; duritiem.
Imaginatiua autem ne qua q̄: nisi successiue. Et sic de
similibus istis. Et hec sufficiant causa breuitatis.

De sensitua p̄ p̄ncipia & regulas ducta.

Principia & regule sunt in sensitiva per mo-
dum specificatum. nam unum posse habet p-
uifum: aliud per auditum zc. Et hoc maxie
faciunt due proprietates instinctus & appetitus. Et di-
ffinitur sic. Sensitiva est potentia. cui pprie compe-
tit sentire. Sensitiva causat sensata cum suis princi-
piis & regulis specificis. Ipsa est generalis per sensuz
comunem. particularis autem per sensus particulares.
Per sensum comunem habet correlatiuos comunes
per particulares autem sensus habet correlatiuos p-
ticulares. Vita radicabilis sensitivae uiuit ex uita ue-
getabili: cum qua ut connexa & in ea plantata: sic ue-
getatiua in elementatiua. Sensitiva per omnes sen-
sus sentit obiectum. sicut per uifum sentit coloratum.
& per auditum uocem mediante affatu ei nominante
illam. absq; enim affatu auditus quidem non potest
sentire uocem. Et in isto passu cognoscit melius q; af-
fatus sit sensus.

De uegetatiua p pncipia & regulas ducta.

N uegetatiua sunt principia & regule speci-
fice: cum quibus plante agunt secundum su-
as specie: in quibus sunt piper enim agit secun-
dum suam speciem: & rosa secundum suam: & liliu secun-
dum suam. Principia uegetatiue sunt condensiora q; sensiti-
ue. & sensitiue q; imaginatiue principia. Et diffinitur
sic. uegetatiua est potentia: cui pprie competit uegetari

Ipsa quidem sic uegetat elementata suo modo. sicut
sensitiua sentit uegetata siue elementata. Vegetatiua
trausmutat elementatiuam in suam speciem per mo-
dum generationis. & ex illa uiuit & crescit & nutrit
uegetatiua quidem moritur elementatiua sibi defi-
ciente. sicut lumē moritur in lāpade oleo deficiēte.

De elementatiua per principia & regulas ducta.

In elementatiua sunt principia & regule speci-
fice cum quibus habet multas species uidelicet
aurum & argentum magnetem & huiusmodi
& diffinitur sic. Elementatiua est potentia: cui ppe
compotit elementare. Ipsa habet correlatiuos com-
munes sicut sensitiua. Et sic de particularibus suis po-
test dici. uidelicet de igne aere aqua & terra: que ha-
bent suos correlatiuos. sine quibus ipsa elemēta esse
non possunt sicut & ipsa correlatiua sine elementis
esse non possunt. que sunt ultima fundamenta ipsius
elemētatiue. Et ipsa elementatiua per ipsa habet pū-
ctos lineas figuras longum latum & profundum &
corpus plenum qualitates & complectiones duriciē
asperitatem leuitatem ponderositatem zc. Et in isto
passu cognoscit intellectus qd elementa sunt actuali-
ter in elementatis: tamen remissio modo. aliter ele-
menta non haberēt ex quo essent: neq; essent de ge-
nere substantie: neq; haberent formam materiā mo-
tum instinctum lōgum latum & plenum: neq; appe-
titū. qd est ualde impossibile & absurdū dicere.

De instrumentalitate.

¶tud subiectum est de instrumentalitate. & consideratur duobus modis .s. naturaliter. ut oculus. qui est instrumentum ad uidendū & moraliter sicut iustus ad iudicandū. & martellus: ad fabricandū. Instrumentū quidem naturale pōt cognosci deducendo ipsum per principia & regulas huius artis suo specificato modo. Similiter & instrumentum morale per eadem principia & regulas suo modo specificato. Differunt enim inter se instrumenta naturalia & moralia. Talem autem deductionem siue discursum dimittimus intellectui bene intuenti. Et si intellectus artiste deficit in tali deductione recurrat ad artem magnam. in qua largius tractamus de moralibus. Sed quia de moralibus mentionem fecimus in alphabeto: ideo uolumus discurrere per instrumenta moralia. ut per definitiones principia & regulas artista habeat noticiam de moralibus. Instrumentatiua est potētia cum qua moralis agit moraliter. Iusticia est habitus cū quo iustus agit iuste. Prudentia est habitus cum quo prudens utitur prudenter. Fortitudo est habitus cum quo fortis corde agit uiriliter. Temperātia est habitus cum quo temperatus utitur in agendo temperate. Fides est habitus cum quo aliquis credit id esse uerum: quod nō sentit neque intelligit. Spes est habitus cum quo aliquis sperat in domino ueniam dari & gloriam. &

confidit se in suo bono & potente amico. Charitas est habitus cum quo habens bona propria: illa facit communia. Patientia est habitus cum quo patiens uicit: & non uincitur. Pietas est habitus cum quo plus dolet de dolore proximi sui. Auaricia est habitus cum quo diues est pauper & medicat. Gula est habitus cum quo gulosus est in carceratus in posterum in infirmitate & in paupertate. Luxuria est habitus cum quo homo utitur suis potentiis indebite & contra matrimonium. Superbia est habitus: cum quo superbus conatur hominibus superesse: & est contra humilitatem. Accidia est habitus cum quo accidiosus condolet de bonis alterius & gaudet de malis illius. Inuidia est habitus cum quo inuidiosus appetit iniuste bona alterius. Ira est habitus cum quo iratus ligat suam deliberationem & libertatem. Mendacium est habitus cum quo mendax fatetur siue testatur contra ueritatem rei. Inconstantia est habitus cum quo inconstans est multifarie uariabilis. Dicitur est de nouem subiectis: de quibus artista potest habere noticiam discurrendo ea per principia & regulas huius artis.

De decima parte que est de applicationibus. Applicatio diuiditur in tres partes prima est quam applicat implicitum ad explicitum. scda est quam abstractum applicat ad concretum. tertia est quam questio applicat ad loca huius artis. Et primo de pri

ma parte sic dicimus si termini questionis sint impli-
citi: applicentur ad terminos huius artis explicitos.
sicut quādo queritur. utrū deus sit. aut utrū sint an-
geli: & sic de aliis: applicentur ad bonitatē & magni-
tudinem zc. uidelicet utrum sit bonum & magnū.
zc. deum esse & esse angelum. De scda parte sic est
dicendum si termini questionis sunt abstracti: appli-
centur ad suos terminos concretos. sicut bonitas ad
bonum: magnitudo ad magnum: & color ad colora-
tum. & sic de aliis. Et uideatur per q̄ modum se hnt
terminus abstractus & terminus cōcretus discurren-
do per p̄ncipia & regulas. Tertia ps est de applica-
tione ad locū. & diuidit̄ in. xiii. ptes que sunt h̄. pri-
ma figura: scda: tertia: q̄rta figura: diffinitioes: r̄le:
tabula: euacuatio tertie figure: multiplicatio q̄rte fi-
gure: mixtio p̄ncipior̄ & regular̄: & nouē subiecta
centū forme: questiones. Iste ptes prenominate ap-
plicent̄ materie questionū: scdm q̄ eis cōpetit. Nā
si materia questionis cōpetit p̄me figure: ipsa appli-
cetur ad primā figurā & solummō ipsius questionis
hauriat̄ a textu p̄me figure tali mō affirmando uel
negādo: q̄ textus remaneat illesus. Et sicut diximus
de prima figura ita pōt dici de aliis ptibus suo mō.
Et hec de applicatione sufficiant suo mō cā breuita-
tis. Et si intellectus artiste deficit in applicando ter-
minos: recurrat ad artem magnam: nam in eadem
de his largius pertractatur.

De centum formis.

In ista parte ponuntur centum forme cū earum definitionibus: ut subiectum extendatur ad intellectum. Nam per formarū definitiones intellectus quidem erit conditionat⁹ ad discurrendum illas per principia & regulas. Et per talē discursum intellectus habebit noticiā de formis positis in questionibus. Ideo centum forme cum suis definitionibus sunt he. Entitas est ens ratione cuius aliquod ens causat aliud ens. Essentia est forma ab esse abstracta & in eo sustentata. Unitas est forma cui pprie competit unire. Pluralitas est forma aggregata ex pluribus differentibus numero. Natura est forma cui pprie competit naturare. Gen⁹ est ens consideratum & ualde cōfusum quod de pluribus differentibus specie predicatur. Species est ens quod de pluribus differentibus numero predicatur. Indiuiduitas est ens quod magis distat a genere q̄ aliud ens. Proprietas est forma cū qua agens specificē agit. Simplicitas est forma que magis distat a compositione q̄ aliud ens. Compositio ē forma aggregata ex pluribus essentiis. Forma est essētia cū qua agens agit in materia. Materia est essentia simpliciter passiuā. Substantia est ens per se existens. Accidens est forma non per se existens: nec ad suum finem principaliter se habet. Quantitas est ens ratione cuius subiectum est quantū: & cū ea

ipsum agit quod. Qualitas est ens: ratione cuius principia sunt qualia. Relatio est forma respectiva ad multa diuersa sine quibus non potest esse.

Actio est forma inherens passio. Passio est ens subsistens & inherens actioni. Habitus est forma qua subiectum induitur: Situs est positio partium recte & debite ordinatarum in subiecto. Tempus est ens in quo entia creata sunt incepta & mota. Vel tempus est ens ex multis nunc constitutum secundum ante & post.

Locus est accidens per quod entia sunt locata. uel locus est superficies ambiens & continens immediate partes intraneas corporis. Motus est instrumentum cum quo mouens mouet motum. Vel motus est illud quod sapit naturam principii medii & finis. Immobilitas est ens nullum appetitum habens ad mouendum. Instinctus est figura & similitudo intellectus. Vel instinctus est regulatio naturalis innata a principiiis inherentibus ad naturalem operationem

Appetitus est figura & similitudo uoluntatis. Vel appetitus est habitus cum agens appetit finem siue quietem. Attractio est forma qua attrahens attrahit attractum. Vel attractio est forma quedam habens instinctum & appetitum attrahendi aliquid ad subiectum. Receptio est forma cum qua recipiens recipit receptum. Vel receptio est quedam forma habens instinctum & appetitum recipiendi aliquid in subiecto. Fantasma est similitudo abstracta a rebus per imaginationem

Plenitudo ē forma a uacuitate remota. Diffusio est forma cū qua diffundēs diffūdit diffusibile. Digestio est forma per quā digerens digerit digestibilia. Expulsio est forma cū q̄ natura expellit ea q̄ nō cōpetūt subiecto. Significatio ē reuelatio secretorū cū signo demonstratorū. Pulchritudo ē quedā forma speciosa recepta a uisu uel auditu uel imaginatione uel cōceptu uel delectatione. Nouitas ē forma: ratione cuius subiectū hītuat̄ nouis hītibus. Idea in deo est deus. Idea aut̄ in creatione ē creatura. Mathematica ē forma cū q̄ intellect⁹ hūanus denudat substātiā ab accētibus. Ens in potētia exn̄s ē forma in subiecto exn̄s absq; motu quātitate q̄litate & huiusmodi. Pūctitas est eēntia pūcti naturalis existētis minoris partis corp̄is. Linea ē lōgītudo constituta ex pluribus pūctis cōtinuis: cuius extremitates sūt duo pūcta. Triangulus est figura hñs tres angulos acutos tribus lineis cōtētos. Quadrāgulus ē figura hñs q̄tuor angulos directos. Circulus est figura linea circulari cōtēta. Corp⁹ est substātia ex pūctis lineis & angulis plena. Figura ē accidens cōstitutū ex situ & habitu. Generales rectitudines sunt sex q̄bus corpus ē centrū p̄ lineas diametrales. Mestruositas est deuiatio motus nature. Diriuatio est subiectū materiale per quod particulare descendit ab uniuersali. Umbra est habitus priuationis lucis. Speculū est corpus diaphanū dispo

situm ad recipiendū omnes figuras ei presentatas.

Color est habitus per figuram contentus. Proportio est forma cui pprie competit pportionare.

Dispositio est forma cui pprie cōpetit disponere

Creatio in eternitatē est idea. in tēpore aut creatura est.

Predestinatio in sapiā dei est idea: in creatōne autem est creatura.

Misericordia in eternitate est idea. in predestinato autem est creatura.

Necessitas autem est forma que aliter non se potest habere. Sed necessitas est ens continens illam.

Fortuna est accidens inherens subiecto. Sed fortunatus est hō dispositus ad illam.

Ordinatio est forma cui ppe competit ordinare. Ordinatus autem est suum proprium subiectum.

Consiliū est dubitabilis ppositio. Sed consultus est sua quies.

Gratia est forma primitiua in gratiatio posita gratii merito.

Perfectio ē forma cui ppe cōpetit pficere ī subiecto pfcō.

Declaratio ē forma. in q̄ intellect⁹ quiescit distinguendo.

Declaratus aut est suū subiectū in quo declaratio est habitus.

Trāssubstātiatio est actus nature in transsubstantiato denudata forma antiqua: & induit̄ noua forma.

Alteratio est forma nata in alterato.

Infinitas est forma habens actum infinitum ab omni finito remota.

Deceptio est habitus positiuus decipiētis. & est habitus priuatiu⁹ decepti.

Honor ē hītus actiu⁹ ī honorāte passiu⁹ aut in honorato.

Capacitas est forma: cū qua capax tantū

potest continere & recipere quātū potest ei euenire.
Essentia est forma cū qua existens existit id quod est
Et agentia est forma mouēs exīte ad terminum ad
quē. Cōprehensio est similitudo infinitatis & app
hensio finitatis. Intentio est forma cū qua intelle
ctus inuenit inuenta. Similitudo est forma cū qua
assimilās assimilat sibi similatū. Antecedens est for
ma causans cōsequentē. Cōsequēs autē est subiectū
in quo antecedēs quiescit. Potentia est forma cū q̄
intellectus attingit obiectū. Obiectū autē ē subie
ctū in quo intellectus quiescit. Actus ē cōnexio potē
tie & obiecti. Generatio ī creatis ē forma: cū qua
agēs causat formas nouas. Corruptio est forma cū
qua corrupēs priuat formas antiq̄s. Priuatio existit
in medio earū. Theologia est scīa in q̄ hō loquitur
de deo. Philosophia est subiectū p quod intellectus se cō
trahit ad oēs scīas. Geometria est ars inuēta ad mē
surandū lineas angulos & figuras. Astronomia est
ars: cum qua astronomus cognoscit uirtutes & mot⁹
quos celū habet in inferiorib⁹ effectiue. Arithme
tica est ars inuenta ad numerandū multas unitates
Musica est ars inuenta ad ordinādū multas uoces
cōcordātes in uno cātu. Rhetorica ē ars ad inuēta
cū q̄ rhetoricus ornat & colorat sua uerba. Logica
est ars: cū q̄ logicus inuenit naturalē cōiūctionē int̄
subiectū & predicatū. Grammatica est ars inuēta ad
inueniendū modū recte loquēdi recteq; scribendi.

*Arithmetica dicitur
ab ἀριθμῶν
quod est numerus
in arithmetica*

Moralitas est habitus ad agendū bonū siue malum

Politica est ars cum qua burgenses ꝑcurant publi-
cam utilitatem ciuitatis. Ius est actus regulatus in
homine de iusticia habituato. Medicina est habi-
tus cū quo medicus ꝑcurat sanitatem patientibus.

Regimen est forma cū qua princeps regit populū
suum. Militia est habitus cū quo miles iuuat prin-
cipem ut iusticiam possit tenere. Mercatura est ha-
bitus cum quo mercator scit emere & uēdere. Na-
uigatio est habitus cum quo naute sciunt per mare
nauigare. Conscientia est forma cū qua intellectus
affluit animā de commissis. Predicatio est forma:
cū qua predicator informat populū ad habendū bo-
nos mores & euitandum malos. Oratio est forma
cum qua orans loquitur deo sanctifice. Memoria
est ens cum quo entia sunt recolibilia.

De undecima parte que est de questionibus.

Ec pars diuidit̄ in .xii. partes seu loca dispo-
sita & ꝑportionata ad questiones scđm ma-
terie diuersitatē ex qua sunt. Nā in uno lo-
co siue parte est signata solūmodo unius questionis
& in alio loco solūmodo alterius questionis ꝑꝑt̄ qđ
diuersimode applicabimus questiones ad ꝑdicta lo-
ca. & hoc duobus modis. uidelicet faciemus aliquas
questiones quas soluemus: & alias quas nō soluem⁹
& alias quas similiter faciemus: & istas dimitemus
artiste bene intuētī. ut ipse abstrahat solutiones ab

illa parte siue loco: cui questiones trāsmittimus. nā
in illa parte siue loco solummodo est signata. Hic
uero paucas questiones faciemus & soluem⁹ cā bre
uitatis. Nā hec ars abstracta ē ab arte magna: ut ipā
breuius tractet. ut intellectus sub paucis apprehen
dat plura. Et sic intellectus est magne uniuersalis. Et
per solutionē istarū questionū hic positā seu datā po
terit dari solūmodo illarū questionū suo mō. Loca si
ue ptes ad quas transmittimus questiones sunt .xii.
ut iam supradictū est. uidelicet prima figura: secūda
figura: tertia figura: quarta figura: diffinitiones: re
gule tabula euacuatio tertie figure: multiplicatio
quarte figure: mixtio principiorū & regularū: nouā
subiecta: centum forme. Et primo de primo loco si
ue parte dicemus.

De questionibus prime figure.

Vestio est utrū aliqd sit ens in quo subiectū
& predicatū cōuertant̄ in identitate substā
tie & nature & numeri p totā primā figurā.
Et rñdendū est: q̄ sic. nā alias cōuersio subiecti & p
dicati & equalitas essent destructe absolute. & eter
nitas esset superius per infinitatē durationis. & sua
bonitas magnitudo ptās zc. essent inferius p finita
tem quod est impossibile. Querit̄ qd est illud ens
in quo subiectū & predicatū conuertunt̄. Et rñden
dū est: q̄ deus est illud ens. Talis enim cōuersio non
pōt eē nisi ī subiecto īfinito & etne. Querit̄ utrū

bonitas diuina hēat ī se magnā bonificatiōem: sicut diuinus ītellectus ītellectiōē. Querit̄ q̄re de⁹ hz in se ita magnā agētīā sicut existentiā. Querit̄ deus de quo pōt tm̄ q̄tū ip̄e ē. Querit̄ q̄re hō ē aīal: nō cōuertūt̄. Et huic r̄ndēdū ē: ex eo q̄a cōuersio nō pōt fieri inter maius & min⁹. s; inter eqliā. Querit̄ utrū in angelo sua ptās intellectus & uolūtas cōuertātur. & dicendū ē q̄ nō: alioquin ipse posset h̄re ita infinitum actū & eternum sicut deus.

De questionibus secunde figure.

Questiones scde figure tribus modis p̄nt fieri. sicut hō & leo q̄ per d̄ram differūt specie & p̄ cōcordātiā cōueniūt in genere. & p̄ contrarietate cōtrariant̄. uidelicet p̄ correptibile & incorruptibile. Et sic de aliis suo mō. Querit̄ utruz d̄ra sit magis generalis q̄ cōcordātia & q̄ contrarietas. ad quod dicendū est q̄ sic: eo: q̄a ubicūq; est cōtrarietas & concordantia: est differentia: sed nō ecōuerso in omnibus in multis enim reperitur differentia & concordantia: in illis tamen nō est cōtrarietas naturalit̄. sicut in entibus spūalibus. Querit̄: qd̄ est maius p̄ncipiū aut cōcordātia: aut cōtrarietas. dicendū est q̄ concordantia. A concordantia enī descendūt principia primitiua positiua a contrarietate aut p̄uatiua. Queritur utruz ista diffinitio sit magis ostensiuā dicendo sic: homo est animal homificās: uel homo est ens cui p̄prie cōpetit homificār: q̄

ista: homo est animal ratiouale mortale. Et dicēdū est q̄ sic. Ratio est: quia hōificare soli homini competit rationabilitas & mortalitas multis. Per triāgulū principii medii & finis possunt fieri questiōes. tribus modis. Primus modus est quando queritur quare est una prima causa. & non plures: cui respondendum est ex eo quia unus finis est infinitus. Secundus modus est quando queritur utrum medium existens inter subiectum & predicatum habeat quātitatem continuam aut discretam. Et est dicendum: q̄ continuam habet respectu medii extremitatis. discretam aut respectu medii coniūctionis & mensurationis. Tertius modus est qñ querit̄: q̄lis finis est ultimus in subiecto. Et respōdendū est q̄ finis pprius sed nō appropriatus. Per triangulum maioritatis equalitatis & minoritatis p̄nt fieri questiones tribus modis. per maioritatē sicut qñ querit̄: quare deus est supra angelū & angelus supra hoīem. Et r̄ndēdū est: q̄ deus est supra angelū ex eo: quia bonitas diuina magnitudo. & cetera. distant per infinitatē a quātitate: & per eternitatem a tempore. Bonitas autē angeli & magnitudo z̄c. non sed ipsa sunt supra bonitatem & magnitudinē hoīs z̄c. eo q̄ in subiecto ī quo sunt distant a diuisione & successione: sed bonitas magnitudo z̄c. corporis hominis non. Scdus modus est: qñ querit̄ in aīa: quare intellectus uolūtas & memoria sunt eq̄les p̄ essentiā. cui dicendum est:

¶ ex eo quia prima causa per equalitatem sue boni-
tatis magnitudinis & cetera. est intelligibilis amabi-
lis & recolibilis equaliter. Et in isto passu cognoscit
intellectus: quod demonstratio potest fieri propter quod
aut quia: uel etiam per equiparationem. Tertius mo-
dus est: quando queritur quare peccatum est magis
circa nihil quam aliud ens. Et dicendum est: quod propter hoc
quod magis repugnat fini essendi. Queritur utrum
differentia que est inter sensuale & sensuale sit maior
quam illa que est inter sensuale & intellectuale: & quam illa:
que est inter intellectuale & intellectuale. Adhuc
utrum ista differentia que est inter principium & me-
dium sit maior quam illa que est inter medium & finem.
Et similiter potest queri de differentia: que est inter
substantiam & substantiam zc. Et respondendum est
per ea que sunt significata in triangulis supradictis
subiectiue & obiectiue mediante regula de. b.

De questionibus tertie figure.

Actum est de tertia figura quod quodlibet prin-
cipium applicatur alteri. & ideo queritur utrum
contrarietas sit tantum applicabilis bonitati
magnitudini zc. quantum concordantia. Et dicendum est
quod non. Contrarietas enim applicatur eis quando &
contrariando. concordantia autem concordando &
ponendo. Dicitur etiam in tertia figura bonitas ma-
gna: & quod est bonitas magna. Et respondendum
est: quod bonitas magna est illa: que absque contrarieta

te & minoritate conuenit cum omnibus principiis:
& suis correlatiuis. Queritur bonitas ubi est, uade
ad cameram. b. i. respicias significata. Queritur bo
nitas de quo est. Queritur bonitas quomodo est
uade ad cameram. b. d. & b. h. & accipias earum sig
nificata. & sic de aliis. Item queritur quando est in
tellectus uniuersalis & particularis.

De questionibus quarte figure.

Queritur per camera 3. b. c. d. utrum aliqua
bonitas sit magna infinite sicut eternitas. &
respondendum est qd sic, alioquin toto ma
gnitudo eternitatis non esset bona per cameram. b
e. f. Queritur utrum deus sit ita potens per suam
bonitatem sicut per suum intellectum. uade ad illa 3
cameram: & recipe significata suorum correlatiuo
rum & suarum definitionum. Queritur: utrum
angelus producat angelum cum sit superius: sicut ho
mo producit hominem qui est inferius. Huic respon
dendum est qd non. Angelus enim non recipit augmē
tationem ab extra quia euacuaret suam essentiam,
homo autem sic ratione corporis.

De questionibus definitionū principiorū & rlarū

Queritur utrum deus sit ens necessariū. Que
ritur utrum unitas possit esse infinita absq̄

actu infinito. Queritur. utrum sit unus deus singularis. Queritur utrum deus possit esse malus. Vade ad definitionem bonitatis magnitudinis. & teneas ea que tibi significant. Nam si bonitas est magna & eterna iam necessarium est quod bonitas sit ratio bono magno & eterno: quod producat bonum magnum & eternum. Et sic de aliis questionibus que possunt fieri per definitiones principiorum. Queritur utrum credere precedat intelligere. Queritur que definitio sit melior & clarior: aut que datur per potentiam & suum specificum actum uel illa que datur per genus & differentiam. Et respondendum est: quod illa que datur per potentiam & suum actum. per illam quidem habet cognitio subiecti & actus eius specifici. per alteram autem nequaquam nisi partium tantum.

Queritur utrum potentia extra suam essentiam habeat actum. Queritur utrum intellectus agens sit in memoria: & in uoluntate patiens. Queritur utrum intellectus possit habere obiectum absque sensu. Vtrum diuina potestas possit habere actum infinitum. Vtrum actus possit esse sine differentia.

Vtrum actus sit possessus a potentia: aut ab obiecto: aut ab utroque. Vtrum substantia possit per se existere absque suis causis. Vtrum uoluntas habeat posse in intellectu per credere: & intellectus in uoluntate per intelligere. Vtrum in anima uoluntas & memoria sint eque. Vtrum intellectus absque suis correlatiuis possit esse

uninersalis aut particularis. Vtrum intellectus quā
facit scientiam faciat illam per proprietatem & diffe
rentiam. Vtrum intellectus disponit amare & me
morare & econuerso. Vtrum intellectus in uno &
eodem tempore possit credere & intelligere. Vtrū
intellectus in seipso faciat scientiam. Querit̄ quo
modo intellectus facit speciem. Vtrum intellectus
cum sua specie impet uoluntati & memorie: que ob
iectent illam speciem. Sicut applicauimus questio
nes regularum ad intellectum sic possunt applicari
ad alias potentias suo modo.

De questionibus tabule.

Veritur utrum mundus sit eternus. uade ad
colūnam. b. c. d. & teneas negatiuam. & in
uenies in cameram. b. c. t. b. q̄ si est eternus:
sunt multe eternitates differentes specie. & sunt con
cordantes per cameram. b. c. t. c. contra cameram. b
c. t. d. quod est impossibile. Vnde sequitur q̄ de que
stione negatiua est tenenda. & hoc probat regula. b

Queritur utrum deus possit esse tantum infinitus
per suam magnitudinem q̄tum per suam eternitatē.
Vade ad columnam. c. d. e. & ad cameram. c. d. t. c.
tenendo affirmatiuam contra. c. d. t. d. Vtrum de
us tantum possit per eternitatem q̄tū per intellectū
uade ad columnam. d. e. f. & ad cameram. d. e. t. d.

Utrum deus sit tantū potens per suum posse: sicut per suum intellegere & amare. uade ad columnā. e. f. g. & teneas affirmatiuam per cameram. e. f. t. e. & p cameram. e. f. t. f. & per cameram. e. g. t. g. usq; quo tota columna erit euacuata. Utrum in deo suus intellectus & uoluntas sint maiores q̄ sua uirtus. uade ad columnam. f. g. h. & teneas negatiuam per oēs cameras ipsius columne hauriendo significata camerarum. Utrum diuina ueritas sit intantū uirtuosa per equales correlatiuos sicut diuina uoluntas. uade ad columnam. g. h. i. & teneas affirmatiuam per omnes cameras ipsius columne. Utrum in deo sua uirtus ueritas & gloria habeant: per quod sint equales & a tempore loco & minoritate remote. uade ad columnam. h. i. k. & teneas affirmatiuam per omnes cameras.

De questionibus euacuationis tertie figure.

In camera. b. c. dictum est: q̄ bonitas ē magna: Modo queritur. utrum bonitas sit magna. & quod est sua magnitudo. & bonitas & magnitudo in quo concordant. & utrum possint concordare absq; differentia. Et respondendum est: q̄ bonitas est magna: ut patet per diffinitionem magnitudinis: & sua magnitudo est habere suos correlatiuos. ut per secundā speciē regule. c. patet. Et con

cordant. quia bonitas est magna per magnitudinē
& econuerso. nam cōcordare nequaquā possunt absq̄
differentia suorum correlatiuorum. Et hec de eua-
cuatione tertie figure sufficiant causa breuitatis. nā
per hoc quod de ipsa dixim⁹ potest artista facere &
soluere quæstiones per alias cameras.

D questionibus multiplicatiōis quarte figure.

Veritur intellectus per quem modum con-
ditionat se ad essendum generalem per ge-
neralem intelligere. uade ad multiplicatiōē quar-
te figure. & uideas per quē modum intellectus mul-
tiplicat conditiones: cum quibus ipse multiplicat ob-
iecta & suum intelligere. ut per multas & magnas
scientias sit generalis & multis habitibus inductus.
Et hec de multiplicatiōe quarte figure sufficiant
causa breuitatis.

De questionibus mixtionū p̄ncipiorū & regularū.

Veritur utruq; bonitas sit discursiua per ma-
gnitudinem durationem zc. & econuerso.
Respondendum est q̄ sic: ut significatum est p̄ ter-
tam figuram faciendo de subiecto predicatū. Que-
ritur quid est bonitas in magnitudine duratione zc
Cui respondendū est: q̄ in magnitudine est magna

& in duratione durabilis zc. Queritur quid habet
bonitas in magnitudine zc. Ad quod dicendum est
q̄ in ipsa habet suos correlatiuos magnos & in dura
tione durabiles. zc. Et sicut exemplificauimus de bo
nitate ita potest exemplificari de aliis principiis suo
modo. Et hec de mixtione sufficiant suo modo.

De questionibus noue subiectoꝝ. & p̄mo de deo.

Veritur utrum deus sit. Et respondendū est
q̄ sic: ut p̄batum est in questionibus prime
figure.

Queritur quid est deus. Et respondendū ē
q̄ deus est ens qui tantum agit in seipso q̄tum ipse ē

Per secundam speciem regule. c. queritur quid ha
bet deus in se essentialiter. ad quod respondendum
est: q̄ habet suos correlatiuos sine quibus nō posset
habere immensas & eternas rationes.

Per tertiam
speciem queritur quid est deus in alio. ad quod dicē
dum est q̄ ipse est creans gubernans. & huiusmodi.

Per quartam speciem regule. c. queritur: quid ha
bet deus in alio. Et dicendum est. q̄ habet in mūdo
posse & dominium & in hominibus iudiciū & actū
gratie & misericordie humilitatis patientie & pieta
tis. Et hec de deo sufficiant causa breuitatis.

De questionibus angeli.

Verit' utꝝ angeli sint. Et r̄ndēdū ē: q̄ sic. Si
enī id qd̄ min' uider' eē simile deo: est: mul
tomagis id quod magis uidetur simile esse deo:

est. Adhuc si aliquod compositum ex corporali & intellectuali est: multo magis id quod est compositum ex intellectuali & intellectuali est. Amplius si angeli quidem non essent: scala quidem differentie & concordantie esset euacuata: & per consequens mundum quod est impossibile. Queritur angelus de quo est & cuius est, & respondendum est per regulam .d. quod est de seipso. Sua quidem essentia non potest esse punctualis neque linealis. Et per secundam speciem eiusdem regule est de correlatiuis spiritualibus .s. de suis tuis & bilibus & are: ex quibus est compositus, per tuios est actiuus: & per bilis est receptiuus: & are est actus existens inter tuios & biles. Per tertiam speciem est dicendum: quod angelus est dei. Et hec de angelis causa breuitatis sufficiant.

De questionibus celi.

Trum celum moueat seipsum. Et respondendum est quod sic, ut sua principia habeant correlatiuos substantiales & proprios per suas constellationes. Vtrum celum moueat se ad locum. Et respondendum est: quod sic in se circulariter sed non extra se. Ratio huius est quia extra se nullam actionem habere potest. Vtrum angelus moueat celum. Et respondendum est quod non, quia si mouerunt: iam tuii suorum correlatiuorum essent inferius & biles super

rius. & etiam per suam formam iam nō moueret ele-
menta. sed per suam materiam. quod est impossibile

Queritur utrum celum habeat animam motiuā
Et dicendum est. q̄ sic: nam aliter sensitua & uege-
tatiua non haberent animas motiuas: nec elemēta
ta haberent motum. Queritur per primam speciē
regule. e. quare est celum. Et dicendum est: q̄ ex eo:
quia de sua materia & forma est constitutum. Per
secundam speciem regule. e. queritur: quare est celū
Et dicendū est: ut entia inferiora possint habere mo-
tum. Et hec de celo sufficiant causa breuitatis.

De questionibus hominis.

Trum homo de deo possit habere maiorem
noticiam affirmando aut negādo. Et respō-
dendum est q̄ affirmando. Deus enim non
est per illa: sine quibus ipse est. sed per illa: sine qui-
bus ipse esse non potest. Queritur quare homo
agit per formam specificatam. uade ad secundā spe-
ciem regule. e. & ibi est solutio implicata. Queri-
tur utrum homo augmentans suos actus. augmētet
suam essentiam. Et respondendum est: q̄ nullus ho-
mo agit seipsum. Queritur quando homo deside-
rat recolere. & non potest recolere: quis istorum de-
ficit memoria uel intellectus. cui dicēdū ē: q̄ memo-
ria. Ipsa enim citius reddit speciem antiquā natura

raliter intellectui quam uoluntati. Queritur anima
& corpus quomodo componunt hominem. Et e di
cendum q̄ in homine bonitas corporalis & spiritua
lis componunt unam bonitatem. Et sic de aliis.
Queritur quid est uita hominis. Ad quod responde
dum est: q̄ est illa forma: que est composita ex illa
forma uegetatiua sensitiua imaginatiua & ratiua.
Quid est mors hominis. Et respondendum est
q̄ dissolutio potentie elementatiue uegetatiue sensi
tiue & imaginatiue ratiue. Queritur utrum
homo sit uisibilis. Et dicendum est: q̄ non. uisus enī
non potest uidere nisi colorem & figuram. Quer
itur utrum in homine intellectus & memoria sint ea
dem potentia. ad quod respondendum est: q̄ non.
quia si essent eadem: iam intellectus non esset succes
siuus in acquirendo species: neq̄ traderet eas obli
uioni neq̄ etiam eas ignoraret. Item quia nimis eēt
fortis in obiecto contra libertatem uoluntatis. Et h̄
de homine sufficiant causa breuitatis.

De questionibus imaginatiue.

Veritur utrum imaginatiua imagineat ima
ginabilia suo modo sicut sensitiua sentit sen
sibilia. Queritur que est causa: quare ima
ginatiua abstrahit species a sensibus. Queritur qd
est imaginatiua. Vtrum imaginatiua habeat cor
relatiuos. Vtrum imaginatiua augmentet se aug

mentando suum actum. Vtrum imaginatiua sit al-
tior potentia q̄ sensitua. Vtrum imaginatiua ha-
beat instinctum & appetitum específicos. Sensitiua
per quem modum impedit actum imaginatiue.

Quare imaginatiua non est ita potens in sensatis si-
cut sensitua. Vade ad subiectum imaginatiue.

Queritur utrum sensitua senset imaginatiuam. Et
respondendum est: q̄ potentie inferiores non agūt
in superioribus.

De questionibus sensitue.

Veritur que potentia istarum sentiat famē
& sitim aut gustus aut tactus. Et responden-
dum est: q̄ illa: que magis disponit abiectū

Vtrum gustus sic sentiat famem aut sitim cum in-
stinctu & appetitu sicut uisus coloratum cū colore.
Vade ad scdam speciem regule. c. Queritur sensi-
tiua ex quo sensat sensata. Et respondendum est: q̄
quilibet sensus particularis sensat suū sensibile p̄ for-
mam specificā. sicut subiectū coloratū subsistens cri-
stallo colorat ip̄m. Vtr̄ sensitua hēat q̄titatē pun-
ctualē & linealē. R̄ndendū est: q̄ sensitua ita cito at-
tingit obiectum de longe sicut de p̄pe. Vtr̄ sensi-
tiua sicut h̄z sensū cōez. sic hēat cōez ptatē instinctū
& appetitū. Querit̄ qd ē sensitua. Sensitiua cū qui-
b̄ ē cōis & pticularis. Sensitiua ex quo uiuit & nutrit̄

Vtrum sensitiva sit sensata. Vade ad subiectum
sensitivae.

De questionibus vegetativae.

Trū vegetativa agat p̄ suā speciem. Vtrum
vegetativa habeat aliquā speciem: ratione qua & sit
comunis & particularis: sicut sensitiva. Vtrū quātitas
vegetativa sit punctualis uel linealis. Queritur: qd
est vegetativa. & quid habet in seipsa p̄ secundam spe-
ciem regule. c. Queritur vegetativa ex quo uiuit &
nutrit̄ & crescit & in quo subiecto ē plātata. Quid
est mors vegetativae. uade ad subiectum vegetativae
in quo solutiones praedictarum sunt implicate.

De questionibus elementativae.

Vid est elementativa. Vtrum elementativa
habeat multas species sicut sensitiva. Vtrū
elementativa habeat multos correlatiuos. Vtrum
flamma candele elementet liximum lampadis in se
ipsa quando ipsum accendit. Vtrum flāma candele
sic accendat liximum cum aere. sicut uisus sensat co-
loratum cum luce. Vtrum elementativa sit causa spe-
cialis longitudinis latitudinis & profunditatis & ple-
nitudinis. Vtrum elementativa sit comunis speci-
es elementorum. Vtrum elementativa possit esse

in subiecto elementis ab ipso remotis. Vtrum elementatiua sit fons punctorum linearum & figurarū.

Vtrum elementatiua sic moueat se naturaliter cū suo instinctu & appetitu leuitate & grauitate caliditate & huiusmodi: sicut homo seipsum artificialiter cum pedibus suis. Vtrum elementatiua possit hē naturam absq; correlatiuis substantialibus. Vtrū in elementis elemēta sint actu. Vtrum sint due caliditates & due siccitates & due albedines & huiusmodi. Vtrum elementatiua habeat continuā quantitatem per omnia loca sub globo lunari. Solutio: Vade ad subiectum elementatiue: & abstrahas ab eo solutiones cum intellectu conditionato & artificio per artem istam. Vtrum sit quintum elementum. Et respondendum est: q̄ non. In elementatis quidem sufficiunt quatuor complectiones.

De questionibus instrumenti moralibus.

Vperius iam fecimus questiones instrumentalitatis naturales: Hic autem uolumus facere morales. Queritur quid est moralitas.

Queritur quid est iusticia prudentia, & cetera. Item queritur quid est auaritia gula & cetera. Vade ad nouum subiectum instrumentalitatis. & agas secundum: q̄ ibi significatum est per eius tractatum.

Adhuc queritur: utrum iusticia sit bona. Et respō

dendum est: quod sic. quia si non: iniuria non esset mala. Vltcrius queritur utrum iusticia habeat correlatiuos. Et dicendum est quod sic: quia si non. iam non posset esse habitus. neque haberet aliqua in quibus esset sustentata & assituata. Et sicut dicitur de istis: ita possunt fieri questiones de iusticia per omnia sua principia & regulas. Et sicut dictum est de iusticia: ita potest dici de aliis habitibus uirtuosis. Item utrum uicia sint simpliciter principia priuatiua. Et respondendum est: quod sic. Nam cum uirtutibus nullam conuenientiam habent. In uirtutibus quidem agens & agibile & instrumentum inuicem conueniunt in obiecto uirtuoso. Et hec de moralibus sufficiant causa breuitatis. & maxime: quia in arte magna de ipsis largius tractauimus.

De questionibus centum formarum.

Questiones centum formarum tot modis fieri possunt: quot quelibet forma est differens in nouem subiectis. sicut entitas zc. sicut quando queritur. utrum entitas dei sit principium ad omnes entitates. Et respondendum est quod sic. eo quia sua bonitas est principium ad omnes bonitates: & sua magnitudo ad omnes magnitudines: & sua eternitas: ad omnes durationes & cetera. Hoc autem non

potest dici de entitate angeli & celi & cetera. Et ideo
forma secundum quod est diuersa ab aliis: est discursiua
cum suis principiis & regulis. Queritur utrum es-
sentia & esse conuertantur. Et respondendum est: quod
in deo conuertuntur. In deo enim nihil est superius
neque inferius. sed in angelo & celo & cetera. non con-
uertuntur eo quia esse in illis est per essentiam: & non
econuerso. Et ideo in talibus essentia est superius:
esse autem inferius. Questiones per unum modum
possunt fieri de unitate dei. & per alium de unitate
angeli. & per alium de unitate celi. & cetera. Sicut
quando queritur: utrum competat unitati deunire
infinitum. Et respondendum est: quod sic. Nam absque
unire infinito ipsa unitas non posset esse infinita. eo quia
sua potestas esset finita & ligata. & in eternitate esset
ociositas. & sic posset dici de diuina bonitate magni-
tudine & cetera. quod est impossibile. Si autem
queratur de unitate angeli: Vtrum ei competat uni-
re ad quod respondendum est secundum conditio-
nes sue unitatis: uidelicet quod unus angelus cum
alio unit unum loqui moraliter obiectiue unum
amare: unum intelligere: unum bonificare. Non
dico: quod unus angelus uniat alterum angelum.
quia non potest. ut iam dictum est. neque etiam unus
celum potest unire alterum celum. sed effectiue uni-
tas celi causat unitates in inferioribus. De unitate

autem hominis nō est sic. nā unus homo potest uni
re alium hominē generando alium hominem. & sic
de aliis suo modo. Queritur utrum in deo sit plu
ralitas. Et respondendum est: q̄ sic respectu suorum
correlatiuorum per secundam speciem regule. c. sig
nificatorum. sine quibus non posset habere in se in
finitam & eternam operationem bonificando mag
nificando eternando zc. & sic essent ligate & ociose
sue ratiōes. quod est impossibile. De pluralitate au
tem angeli non est sic. nam angelus est compositus
ex tiuis & bilibus respectu simplicitatis diuine. & si
militer celum est magis compositum q̄ angelus. &
homo q̄ celum. Queritur utrum in deo sit natura
& respondendū est q̄ sic: ut habeat naturale recole
intelligere & amare: & etiam naturalem bonitatem
magnitudinē zc. & ipse rationes sint ei naturales: q̄
p̄ducatur bonū infinitum & eternum. ut competat ei
naturare. De natura autem angelica non est sic. nā
finita & noua est uerūtāmē ei competit naturare. eo
quia habet species innatas naturales. cū quibus ob
iectiue & naturaliter obiectant. Et sic de natura celi
potest dici secundū suū modum: & etiam secundū sua
p̄ncipia & regulas naturales & específicas: cum q̄bus
naturalit̄ & specificē agit. Et sic de natura aliorū sub
iectoꝝ pōt dici suo modo. Per ea q̄ supradicta sūt
potest artista facere de centum formis questiones.
& soluere eas secundū q̄ questiones diuersimode p

tractantur & deducuntur per nouem subiecta inter se differentia seruando cuilibet forme suam definitionem quā superius dedim⁹. Et in isto passu cognoscit intellectus. per quem modum ipse est ualde generalis ad faciendum multas questiones: & soluēdo illas per illum modum qui est in euacuatione tertie figure: & in multiplicatione quarte figure. Et ideo quis posset numerare questiones & solutiones: que fieri possent: Et hec de questionibus centum formarum sufficiant breuitatis causa.

De habitatione huius artis.

Ec pars de habitatione huius artis est. Et ipsa diuiditur in tres partes: quarum prima ē de. xiii. partibus in quas hec ars diuiditur. & illas artista huius artis habituare debet: ut ipse sciat applicare questiones ad illum locū siue loca questionis dispositum siue disposita secundum materiā questionis. Secunda pars est: q̄ ipse habituet modum & processum textus huius artis tenendo modum textus ad probandum & soluendum questiones peregrinas illo modo per quem sunt explicate in textu. sicut unum exemplum: quod per aliud est exemplificatum & declaratum. Tertia pars est: q̄ ipse habeat modum multiplicandi questiones & solutiones ad unam & eandem conclusionem: ut per tertia; &

quartam figuram & tabulam significatum est. Et h
de habitatione sufficiant causa breuitatis.

De modo docendi hanc artem.

Res ista diuiditur in quatuor partes. Prima est: ut artista bene sciat alphabetum corde, detenus & figuras & diffinitiones, & regulas atque assituationem tabule. Secunda pars est, quod ipse declaret bene textum scholaribus rationabiliter: & non liget secum auctoritatibus aliorum: & quod scolares prelegant textum. Et si scolares dubitauerint in aliquo: petant ab artista siue a magistro illud. Tertia pars est quod magister siue artista faciat questiones coram scholaribus: & soluat eas rationabiliter secundum artis processum. Nam absque ratione artista non potest bene uti arte ista. Vnde sciendum est: quod hec ars tres amicos habet, uidelicet subtilitatem intellectus & rationem: & bonam intentionem. Sine istis quidem tribus nullus hanc artem adiscere potest. Quarta pars est: quod artista faciat scholaribus questiones, ut ipsi de illis respondeant ei. Et dicas eis: quod multiplicent rationes ad unam & eandem conclusionem. Et adhuc quod inueniant loca: quorum ratione sciant responderi & multiplicare. Si uero scolares nesciant respondere neque rationes multiplicare: neque loca inuenire: tunc temporis artista siue magister doceat scolares de predictis.

*tres amicos habet
hec ars.*

¶ Ad honorem & laudem dei & publice utilitatis fi
niuit Raymundus Lull hunc librum Pisis in mona
sterio sancti Dominici mense Ianuarii Anno mille
simo. CCC. VII. Incarnationis domini nostri Iesu
christi. Deo gratias Amen.

¶ Deo dante: diuuum opus Ars breuis reuerendis
simi magistri Raymundi Lull nuncupatum: Anno
Millesimoquadringentesimo octuagesimo quinto.
XIII. Februarii: optime fideliter finiuit.

Registrum.

Primum uacat De instrumentalitate
Ars ista in Ipsum agit

Autē extrinsecū Vtrum deus
bonitas est con rius, & etiam